

Rimska 8
SI - 1000 Ljubljana
Slovenija
Tel.: + 386 1 2 000 250
Fax: + 386 1 2 000 260

Socialna opora in socialna omrežja ljudi z gibalnimi težavami

Izvedba: Mateja Nagode, univ.dipl.soc

Ljubljana, junij 2003

KAZALO

1. UVOD	5
2. SOCIALNA OPORA	6
3. SOCIALNO OMREŽJE	7
4. OPIS PODATKOV IN VZORCA	8
5. OSEBE Z GIBALNIMI TEŽAVAMI.....	9
5.1. SOCIO-DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OSEB Z GIBALNIMI TEŽAVAMI.....	10
5.2. ZNAČILNOSTI OMREŽIJ SOCIALNE OPORE OSEB Z GIBALNIMI TEŽAVAMI	11
5.3. DRUŽENJE	15
5.4. MANJŠA MATERIALNA OPORA	17
5.5. VEČJA MATERIALNA OPORA.....	19
5.6. EMOCIONALNA OPORA.....	21
5.7. OPORA V PRIMERU BOLEZNI.....	23
5.8. FINANČNA OPORA.....	25
6. SKLEP.....	27
LITERATURA	28

Kazalo tabel

<i>Tabela 1: Zadovoljstvo oseb z gibalnimi težavami z neformalno socialno oporo.....</i>	<i>11</i>
<i>Tabela 2: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki se za določeno vrsto opore obrnejo na institucijo ali drugo organizirano vrsto pomoči.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 3: Pogostost uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno oporo.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 4: Pomembnost uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno oporo.....</i>	<i>13</i>
<i>Tabela 5: Povprečno število članov omrežja, ki nudijo določeno vrsto opore.....</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 6: Odstotek članov omrežja, s katerimi se osebe z gibalnimi težavami družijo.....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 7: Geografska oddaljenost članov omrežja druženja od osebe z gibalnimi težavami.....</i>	<i>16</i>
<i>Tabela 8: Odstotek članov omrežja, ki nudijo manjšo materialno oporo.....</i>	<i>17</i>
<i>Tabela 9: Geografska oddaljenost članov omrežja manjše materialne opore od osebe z gibalnimi težavami.....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 10: Odstotek članov omrežja, ki nudi določeno dimenzijo opore.....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 11: Geografska oddaljenost članov omrežja večje materialne opore od osebe z gibalnimi težavami.....</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 12: Odstotek članov omrežja, ki nudi emocionalno oporo.....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 13: Geografska oddaljenost članov omrežja emocionalne opore od osebe z gibalnimi težavami.....</i>	<i>22</i>
<i>Tabela 14: Odstotek članov omrežja, ki nudi oporo v primeru bolezni.....</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 15: Geografska oddaljenost članov omrežja opore v primeru bolezni od osebe z gibalnimi težavami.....</i>	<i>24</i>
<i>Tabela 16: Odstotek članov omrežja, ki nudi finančno oporo.....</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 17: Geografska oddaljenost članov omrežja finančne opore od osebe z gibalnimi težavami.....</i>	<i>26</i>

Kazalo slik

<i>Slika 1: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki potrebujejo stalno pomoč pri zgoraj navedenih opravilih.</i>	<i>9</i>
<i>Slika 2: Primerjava zadovoljstva z neformalno socialno oporo med osebami z gibalnimi težavami ter celotno populacijo.</i>	<i>11</i>
<i>Slika 3: Primerjava oseb z gibalnimi težavami s celotno populacijo pri poseganju po formalnih virih socialne opore.</i>	<i>12</i>
<i>Slika 4: Primerjava oseb z gibalnimi težavami s celotno populacijo pri oceni pomembnosti uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno socialno oporo.</i>	<i>13</i>
<i>Slika 5: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru druženja. .</i>	<i>15</i>
<i>Slika 6: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja manjše materialne opore.</i>	<i>17</i>
<i>Slika 7: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja večje materialne opore.</i>	<i>19</i>
<i>Slika 8: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja emocionalne opore.</i>	<i>21</i>
<i>Slika 9: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja opore ob bolezni.</i>	<i>23</i>
<i>Slika 10: Primerjava geografske oddaljenosti članov posameznih podomrežij socialne opore.</i>	<i>24</i>
<i>Slika 11: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja finančne opore.</i>	<i>25</i>

1. UVOD

Človek potrebuje človeka. Vez med njima pa nastane na podlagi različnih življenjskih okoliščin in v različnih življenjskih situacijah. Že sama narava odnosov med ljudmi vodi v potrebo, da imamo ob sebi oziroma, da imamo na voljo ljudi, na katere se lahko zanesemo in obrnemo v primeru ko potrebujemo njihovo podporo ali morebitno pomoč. Ti ljudje so lahko ali sorodniki ali prijatelji, sosedje, sodelavci, lahko pa so to ljudje, ki pomoč drugim zagotavljajo na profesionalni ravni in so za to usposobljeni. Slednji spadajo med tako imenovane formalne opore, za katere je značilno, da zagotavljajajo pomoč posameznikom, ko jo le-ti v različnih situacijah potrebujejo. Neformalne opore pa potekajo med ljudmi, ki so si blizu in so osnovane zgolj na tej podlagi.

Na ta način lahko govorimo o posameznikovem socialnem omrežju, ki nam omogoča vpogled v odnose med posameznikom in ostalimi člani njegovega socialnega omrežja, in sicer v smislu, na koga se posameznik obrača, ko potrebuje določeno obliko pomoči, kakšen je odnos med posameznikom in člani njegovega socialnega omrežja, kako pomembne so te osebe zanj, kako zadovoljen je posameznik s pomočjo, ki mu jo te osebe nudijo in podobno. Tovrstna raziskovanja postanejo še posebej zanimiva kadar so osredotočena na specifično populacijo ljudi. Ena takih družbenih skupin prebivalcev Slovenije so tudi ljudje z gibalnimi težavami, za katere predvidevamo, da so potencialno ranljivi v smislu prikrajšanosti za določene življenjsko pomembne vire.

Namen te naloge je obravnavati ljudi, ki imajo težave z gibanjem pri vsakodnevni opravi. Ugotavljamo lahko kakšno vlogo in pomen imajo zanje posamezne dimenzije socialne opore, saj ustrezna emocionalna in informacijska opora lahko do določene mere nadomeščata relativno pomanjkanje materialnih virov in obratno, pomanjkanje druženja in emocionalne opore lahko zmanjšuje učinkovitost ustrezne materialne opore. Zatorej, smotno je analizirati značilnosti posameznih podomrežij (druženje, emocionalna opora, finančna opora, manjša in večja materialna opora) in podrobneje raziskati njihovo strukturo in jo navsezadnje primerjati z značilnostmi omrežij socialne opore vseh prebivalcev Slovenije.

2. SOCIALNA OPORA

V literaturi lahko zasledimo vrsto raziskav, ki so namenjene proučevanju socialnih opor in socialnih omrežij, pri čemer pa je potrebno omeniti, da tudi raziskave na tem področju postajajo vedno bolj osredotočene na specifične družbene skupine ljudi in njihove značilnosti. Obstaja več definicij socialne opore, saj zanimanje za socialne opore sega že več kot stoletje nazaj.

Zgodnejše definicije so poudarjale predvsem emocionalno dimenzijo socialne opore, torej socialne opore kot občutka pripadnosti ter sprejemanja in skrbi s strani pomembnih drugih. Novejše opredelitve (npr. Burleson, Albrecht in Sarason, 1994) pa poudarjajo, da je socialna opora tudi interakcijski in komunikacijski proces med ljudmi. (Kogovšek, Ferligoj, 2000).

Po Vauxu se socialna opora deli na tri osnovne dele in obsega vire socialne opore, oblike socialne opore ter oceno virov in oblik socialne opore. Tu viri predstavljajo tisti del socialnega omrežja, na katerega se posameznik obrne po pomoč in podporo (ali ki to pomoč nudi sam od sebe), oblike socialnega omrežja so specifična dejanja opore posamezniku, tretji sestavni del socialne opore pa je posameznikova subjektivna zaganava socialne opore (zadovoljstvo z oporo, občutek pripadnosti in občutka, da drugi skrbijo zanj ipd.) (Vaux v Kogovšek, 2001: 34-35).

V literaturi obstaja vrsta različnih konceptualizacij oblik socialne opore. Kogovšek v svoji doktorski disertaciji ugotavlja, da se je med mnogimi avtorji izoblikoval konsenz, po katerem lahko oblike socialne opore uvrstimo v štiri večje skupine:

1. INSTRUMENTALNA (MATERIALNA) OPORA se nanaša na pomoč v materialnem smislu (posojanje denarja, orodja, pomoč pri hišnih opravilih in podobno),
2. INFORMACIJSKA OPORA se nanaša na informacije, ki jih oseba potrebuje ob kakšni večji življenjski spremembi,
3. EMOCIONALNA OPORA je pomoč v času večjih ali manjših življenjskih kriz in
4. DRUŽENJE, ki predstavlja socialno oporo v smislu neformalnega občasnega druženja (kino, obiskovanje, izleti) (Kogovšek, Ferligoj, 2000; Kogovšek, 2001).

3. SOCIALNO OMREŽJE

Raziskovanje socialnih opor je usmerjeno na široko področje družbenih odnosov, od integracije znotraj skupnosti ali soseske, do vezi v širšem družbenem omrežju ter do vezi z intimni zaupniki. Kompromis med dvema ekstremoma, integracijskim in intimnim pristopom, pa predstavlja preučevanje socialnih omrežij (Vaux v Dremelj, 2002).

Socialna omrežja so lahko bodisi popolna bodisi egocentrična. Popolno omrežje je tisto omrežje, kadar raziskujemo naravo odnosov med anketirancem in vsemi drugimi člani v izbranem omrežju, egocentrično omrežje pa je tisto omrežje, ki preučuje relacije med anketirancem (ego) in člani omrežja, ki jih navede anketiranec. V našem primeru gre za egocentrična omrežja.

Posameznikovo osebno omrežje sestavljajo člani omrežja in odnosi med njimi. Za nabor članov egocentričnega omrežja se v raziskavah uporablja generator imen, ki označuje tip opore ali interakcijski namen. Anketirance se običajno prosi naj navedejo osebe s katerimi se na primer pogovarjajo o pomembnih osebnih zadevah. Na ta način se zgenerira omrežje, ki bi po najširši definiciji lahko vključevalo vse osebe, s katerimi je posameznik v neformalni interakciji.

Raziskovanje socialnega omrežja je lahko osredotočeno na strukturo omrežja, značaj in notranje odnose v omrežju. Pomembni značilnosti omrežja sta njegova velikost (število posameznikov vključenih v omrežje) in gostota (medsebojna povezanost članov omrežju). Drug pomemben vidik omrežja lahko predstavlja delež družinskih članov, prijateljev, sosedov ali sodelavcev v omrežju. Sestava omrežja je lahko določena tudi s homogenostjo med člani omrežja in osrednjo osebo glede na starost, spol, družbeni status ali etnično pripadnost. Raziskujemo lahko tudi druge značilnosti omrežja, kot so pogostost kontaktov, geografska bližina, trajanje in intenzivnost odnosov. Lahko raziskujemo tudi vsebino izmenjav, stopnjo recipročnosti in število različnih tipov izmenjav (Vaux v Dremelj, 2002).

4. OPIS PODATKOV IN VZORCA

Inštitut Reupublike Slovenije za socialno varstvo in Center za metodologijo in informatiko Fakultete za družbene vede v Ljubljani sta v sodelovanju s Cati centrom izvedla raziskavo o omrežjih socialne opore prebivalcev Slovenije. Na osnovi slučajnega izbora iz telefonskega imenika Slovenije so bili med februarjem in aprilom leta 2002 zbrani podatki, in sicer z računalniško podprtim anketiranjem. V reprezentativen vzorec je bilo zajetih 5013 prebivalcev Slovenije, ki so skupaj imenovali 32400 članov omrežja (alterjev). Vzorec reprezentativno odraža strukturo prebivalcev Slovenije za starost 18 let in več.

Vprašalnik o omrežjih socialne opore je vseboval šest generatorjev imen. Generator imen je vprašanje s katerim se generira omrežje anketiranca, in sicer tako, da anketiranec navaja osebe, alterje, ki so potemtakem člani njegovega socialnega omrežja. Teh šest vprašanj meri štiri dimenzije socialne opore: druženje, manjšo materialno oporo, večjo materialno oporo in emocionalno oporo.

Vprašanja pa so sledeča:

DRUŽENJE

1. Včasih se ljudje družijo z drugimi ljudmi, na primer se obišejo, gredo skupaj na izlet ali na večerjo in podobno. Kdo so ljudje, s katerimi
2. se običajno družite?

MATERIALNA OPORA

3. Recimo, da bi se znašli v situaciji, ko bi potrebovali večjo vsoto denarja, ki pa je sami trenutno ne bi imeli na razpolago, na primer pet povprečnih mesečnih plač (približno 500.000 tolarjev). Na koga bi se obrnili, da vam posodi denar (na osebo in ne na institucijo, npr. banko)? (*FINANČNA OPORA*)
4. Včasih si ljudje od drugih sposodijo kakšno stvar, na primer kakšno orodje, ali prosijo za pomoč pri manjših hišnih opravilih (npr. lažjih gospodinjskih opravilih). Kdo so ljudje, ki jih običajno prosite za to vrsto pomoči? (*MANJŠA MATERIALNA OPORA*)
5. Poskusite se spomniti zadnjega večjega opravila v ali okoli hiše ali stanovanja (npr. gradnje hiše, prenove hiše ali stanovanja, večjih del na vrtu). Na katere osebe ste se takrat obrnili po pomoč? (*VEČJA MATERIALNA OPORA*)
6. Recimo, da se vas loti hujša bolezen ali ste na splošno oslabei in ne morete zapustiti stanovanja, da bi šli na primer po nakupih v trgovino ali po zdravila v lekarno. Na koga se običajno obrnete za to vrsto pomoči? (*OPORA V PRIMERU BOLEZNI*)

EMOCIONALNA OPORA

7. Včasih se ljudje o pomembnih osebnih stvareh pogovorijo z drugimi ljudmi, na primer, kadar se s kom sprejo, imajo težave na delovnem mestu in podobno. S kom se običajno pogovarjate o osebnih stvareh, ki so za vas pomembne?

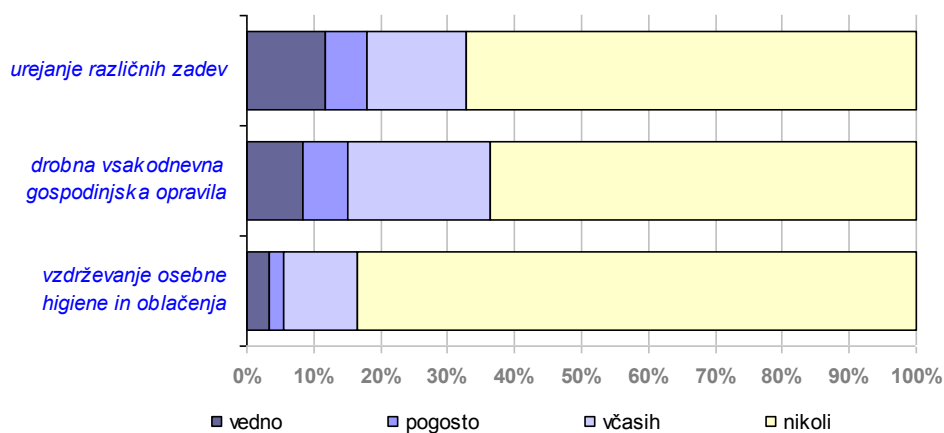
Za vsakega alterja, torej člana omrežja, so anketiranci navedli tudi vrsto odnosa s to osebo, na primer ali je to partner, sosed, prijatelj, otrok, ipd. Za vsako, razen za finančno oporo, so anketiranci ocenili tudi zadovoljstvo s posamezno oporo, in sicer na lestvici od 1 do 5, kjer ena pomeni zelo nezadovoljen, pet pa zelo zadovoljen. Pri manjši in večji materialni opori, emocionalni opori ter opori v primeru boleznih so anketiranci dobili še dodatno vprašanje, in sicer če za posamezno tovrstno pomoč kdaj uporabijo tudi institucionalno ali drugo organizirano vrsto pomoči. V primeru, da se anketiranci obrnejo tudi na formalno obliko pomoči, so v nadaljevanju dobili še vprašanja o pogostosti in pomembnosti formalne pomoči.

5. OSEBE Z GIBALNIMI TEŽAVAMI

Kot že rečeno, se v tej nalogi osredotočamo na posebej izbrano družbeno skupino prebivalcev Slovenije - osebe z gibalnimi težavami - za katero predvidevamo, da je potencialno ranljiva v smislu prikrajšanosti za določene življenjsko pomembne vire, kot so na primer ustrezen dohodek, življenjski standard in pomoč.

Za ugotavljanje, kdo sploh so osebe z gibalnimi težavami, smo uporabili naslednje vprašanje: *»Nekateri ljudje imajo zaradi različnih razlogov težave pri gibanju v prostoru, na primer, ker težko hodijo po stopnicah, ne vidijo dobro, nekateri uporabljajo medicinske pripomočke in podobno. Nam lahko zaupate, ali imate pri vsakodnevni opravi težave pri gibanju?«* V primeru pozitivnega odgovora smo anketirance nadalje povprašali: *»Ali zaradi teh težav potrebujete stalno pomoč pri aktivnostih, ki vam jih bomo našteali: pri vzdrževanju osebne higiene in oblačenju, pri drobnih vsakodnevni gospodinjskih opravilih (pospravljanje stanovanja, priprava hrane, nakupovanje dnevni življenjskih potrebščin, ipd.), pri urejanju različnih zadev (obisk zdravnika, banke, ipd.)«*

Težave pri gibanju ima pri vsakodnevni opravi 497 oseb, kar je približno 10% vseh anketirancev. Med njimi jih nekaj več kot 16% potrebuje stalno pomoč pri vzdrževanju osebne higiene in oblačenju, pri drobnih vsakodnevni gospodinjskih opravilih jih pomoč potrebuje približno 35%, pri urejanju različnih zadev pa pomoč potrebuje skoraj tretjina oseb z gibalnimi težavami.

Slika 1: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki potrebujejo stalno pomoč pri zgoraj navedenih opravilih.

Slika 1 nazorno pokaže, da velika večina oseb z gibalnimi težavami zase pravi, da *nikoli ne* potrebuje pomoči pri obravnavanih aktivnostih, največ anketirancev (11,7%) pa *vedno* potrebuje pomoč pri urejanju različnih zadev, kot so na primer obisk zdravnika ali banke. Za vzdrževanje osebne higiene in oblačenja *vedno* potrebuje pomoč 3,4% oseb z gibalnimi težavami.

5.1. SOCIO-DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OSEB Z GIBALNIMI TEŽAVAMI

Pa pogledjmo, kdo so osebe, ki imajo gibalne težave.

Med tistimi, ki imajo gibalne težave pri vsakodnevnih opravilih je 42,3% moških ter 57,7% žensk, kar pomeni, da ima približno 15% več žensk tovrstne težave kot moških. Tretjina oseb z gibalnimi težavami je starejših od 64 let, nekaj več kot četrtina je starih od 45 do 54 let, skoraj 23% pa je starih od 55 do 64 let. Mlajših od 45 let je le 16%. Lahko rečemo, da gibalne težave naraščajo s staranjem, kar pomeni, da starejši ko je človek, večja je verjetnost, da bo imel pri vsakodnevnih opravilih težave z gibanjem¹. Gibalna omejenost je predvsem značilnost starejših ljudi.

Skoraj polovica vseh oseb z gibalnimi težavami prihaja iz vaškega okolja, 23,8% jih živi v primestnem okolju in 27% v mestu. Največ (61,6%) jih živi v enodružinski hiši in le dobra desetina v bloku, ki ima več kot štiri nadstropja. Glavnina obravnavanih oseb ima ali dokončano osnovno šolo (27,8%) ali končano poklicno šolo (29,0%) ali pa štiriletno srednjo šolo (25,4%). Več kot polovica anketiranih oseb z gibalnimi težavami je poročenih, skoraj petina pa ovdovelih.

¹ Obstaja statistično značilna povezanost med starostjo anketirancev in težavami pri gibanju.

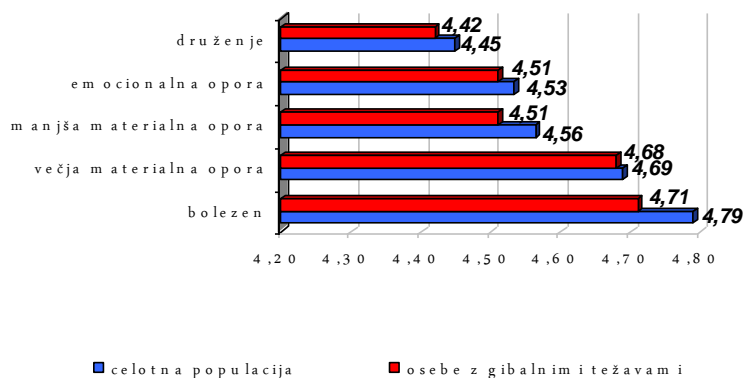
5.2. ZNAČILNOSTI OMREŽIJ SOCIALNE OPORE OSEB Z GIBALNIMI TEŽAVAMI

Zadovoljstvo z neformalno socialno oporo je pri osebah s težavami pri gibanju podobna kot pri celotni populaciji, saj so v povprečju z različnimi dimenzijami socialne opore precej zadovoljni.

Tabela 1: Zadovoljstvo oseb z gibalnimi težavami z neformalno socialno oporo²

	število ³	povprečje ⁴	standardni odklon ⁵
<i>druženje</i>	479	4.42	0.73
<i>manjša materialna opora</i>	405	4.51	0.71
<i>večja materialna opora</i>	346	4.68	0.58
<i>emocionalna opora</i>	437	4.51	0.68
<i>bolezen</i>	457	4.71	0.61

V povprečju so osebe z gibalnimi težavami z oporo njihove neformalne mreže najbolj zadovoljne v primeru, ko potrebujejo pomoč ob bolezni, najmanjše povprečje zadovoljstva pa se izkaže v primeru druženja. V primerjavi s celotno populacijo se največje razlike pokažejo pri opori v primeru bolezni, in sicer je zadovoljstvo celotne populacije s tovrstno oporo v povprečju večje od zadovoljstva oseb z gibalnimi težavami. Podbna razlika se izkaže tudi, ko govorimo o manjši materialni opori.

Slika 2: Primerjava zadovoljstva z neformalno socialno oporo med osebami z gibalnimi težavami ter celotno populacijo.

Podobno kot pri celotni populaciji se na institucije ali drugo organizirano vrsto pomoči največ oseb z gibalnimi težavami obrne v primeru, ko potrebujejo večjo materialno pomoč, se pravi v primeru pomoči pri večjih opravilih v ali okoli hiše ali stanovanja.

² Zadovoljstvo smo izmerili na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni zelo nezadovoljen, 5 pa zelo zadovoljen.

³ Število anketirancev, se pravi, oseb z gibalnimi težavami.

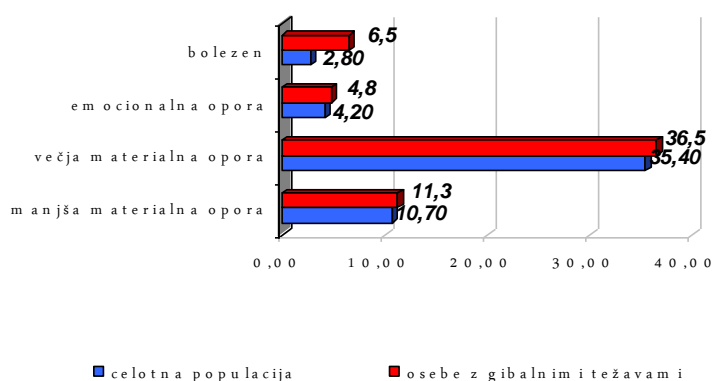
⁴ Povprečje ali aritmetična sredina je vsota vseh vrednosti deljena s številom enot v populaciji (Ferligoj, 1995).

⁵ Standardni odklon je mera razpršenosti okoli aritmetične sredine.

Tabela 2: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki se za določeno vrsto opore obrnejo na institucijo ali drugo organizirano vrsto pomoči

	število	odstotek
<i>manjša materialna opora</i>	56	11,3
<i>večja materialna opora</i>	118	36,5
<i>emocionalna opora</i>	24	4,8
<i>bolezen</i>	32	6,5

Razlika pa se izkaže pri opori v primeru bolezni. V celotni populaciji je odstotek anketirancev, ki se v primeru bolezni obrne na formalno obliko pomoči zelo nizek, saj znaša 2,8% in je tudi v primerjavi z ostalimi oporami najmanjši. Precej večji pa je ta odstotek, to je 6,5%, ko govorimo o osebah z gibalnimi težavami in celo presega odstotek oseb, ki se na organizirano obliko pomoči obrnejo v primeru emocionalne opore (4,8%). Ugotavljamo, da je odstotek anketirancev, ki se v primeru bolezni obrne na organizirano obliko pomoči, še vedno relativno nizek, zato lahko sklepamo, da se očitno tudi v primeru bolezni Slovenci najraje zanesemo na svoje bližnje.

Slika 3: Primerjava oseb z gibalnimi težavami s celotno populacijo pri poseganju po formalnih virih socialne opore.

Tiste osebe, ki se za določeno dimenzijo socialne opore obračajo tudi na organizirane oblike pomoči, so bile nadalje vprašane tudi katero obliko pomoči, formalno ali neformalno, pogosteje uporabljajo.

Tabela 3: Pogostost uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno oporo

	manjša materialna opora	emocionalna opora	opora v primeru bolezni
<i>pogosteje neformalna</i>	75,5	61,1	60,7
<i>pogosteje formalna</i>	24,3	38,9	39,2
<i>število</i>	37	18	28

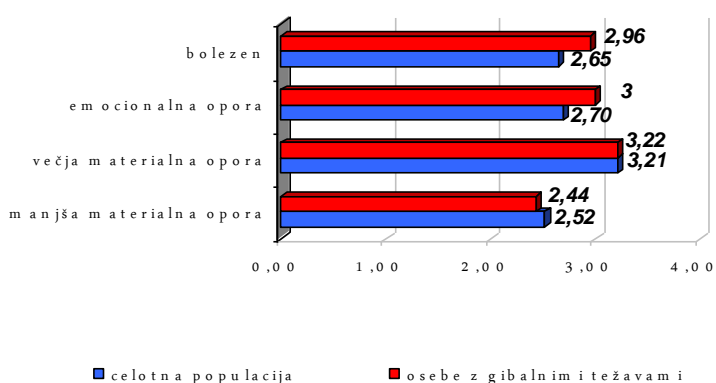
Ugotavljamo, da se v primerjavi s celotno populacijo, pojavijo razlike pri dveh dimenzijah socialne opore, in sicer v primeru, ko človek potrebuje nekoga za pogovor o pomembnih osebnih stvareh (20,6% pri celotni populaciji) ter v primeru hujše bolezni ali splošne oslabelosti (23,9% pri celotni populaciji). Tokrat, se pravi, ko govorimo o osebah z gibalnimi težavami, se poveča odstotek uporabe formalne pomoči v primerjavi s celotno populacijo. Pri emocionalni opori je razlika skoraj v 20%, pri opori v primeru bolezni pa je odstotek višji za 15%.

Anketiranci so nadalje ocenjevali tudi pomembnost institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno socialno oporo.

Tabela 4: Pomembnost uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno oporo⁶

	število	povprečje	standardni odklon	mediana ⁷	najpomembnejše so osebe (%)	najpomembnejše so institucije (%)
manjša materialna opora	36	2.44	1.27	3.00	36,1	5,6
večja materialna opora	96	3.22	1.38	3.00	17,7	22,9
emocionalna opora	19	3.00	1.60	4.00	26,3	21,1
bolezen	28	2.96	1.53	3.00	28,6	21,4

Pri manjši materialni pomoči se izkaže, podobno kot pri celotni populaciji, da so pri nudenju tovrstne pomoči pomembnejše osebe, pri večji materialni pomoči pa institucije. Posebno pozornost pa naj zopet namenimo preostalima dimenzijama socialne opore. Ponovno lahko, pri proučevanju emocionalne opore in opore v primeru bolezni, ugotovimo razlike med celotno populacijo ter osebami z gibalnimi težavami. Pri emocionalni opori kar 21,1% oseb z gibalnimi težavami meni, da so pri nudenju tovrstne opore najpomembnejše institucije, kar je za približno 10% več kot v celotni populaciji. Podobno velja za oporo v primeru bolezni.

Slika 4: Primerjava oseb z gibalnimi težavami s celotno populacijo pri oceni pomembnosti uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno socialno oporo.

⁶ Pomembnost uporabe institucionalne pomoči v primerjavi z neformalno oporo smo izmerili na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni *najbolj pomembne so osebe*, 5 pa *najbolj pomembne so institucije*.

⁷ Mediana je tista vrednost spremenljivke, od katere je ravno toliko manjših vrednosti od nje, kolikor jih je večjih od nje (Ferligoj, 1995).

Anketiranci so za vsako posamezno dimenzijo opore navajali člane svojega omrežja, ki jih imenujemo alterji. V povprečju je velikost celotnega omrežja oseb z gibalnimi težavami šest oseb.

Tabela 5: Povprečno število članov omrežja⁸, ki nudijo določeno vrsto opore

	število	povprečje	mediana	modus ⁹	standardni odklon	minimum	maksimum
<i>druženje</i>	497	4.04	4.00	3	2.33	0	14
<i>finančna opora</i>	497	1.05	1.00	1	1.23	0	7
<i>manjša materialna opora</i>	497	1.49	1.00	1	1.32	0	11
<i>večja materialna opora</i>	497	1.39	1.00	1	1.61	0	11
<i>emocionalna opora</i>	497	1.64	1.00	1	1.21	0	7
<i>bolezen</i>	497	1.71	1.00	1	1.23	0	9
<i>celotno omrežje</i>	497	6.00	5.00	5	2.85	1	21

V primeru druženja je povprečna velikost omrežja štiri, kar je tudi največja povprečna velikost omrežja med posameznimi podomrežji. Velikost omrežja štiri pomeni, da osebe v povprečju navajajo po štiri osebe na katere se lahko obrnejo po oporo. Razlike v primerjavi s celotno populacijo se kažejo pri manjši materialni opori, saj je pri osebah z gibalnimi težavami povprečna velikost tega podomrežja manjša. Manjša je tudi v primeru emocionalne opore, nasprotno pa se zgodi s povprečno velikostjo podomrežja opore v primeru bolezni, kjer imajo osebe z gibalnimi težavami to podomrežje nekoliko večje.

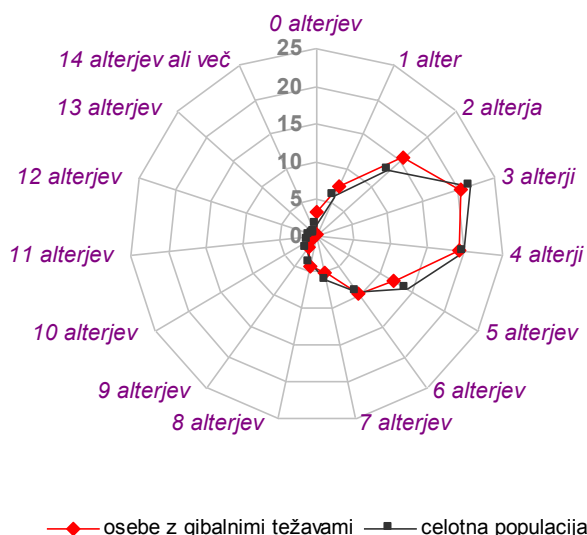
Sledi podrobnejši pregled posameznih dimenzij socialne opore.

⁸ Člani omrežja ali alterji.

⁹ Modus je vrednost spremenljivke, ki se v populaciji najpogosteje pojavlja (Ferligoj, 1995).

5.3. DRUŽENJE

Vprašanje *Včasih se ljudje družijo z drugimi ljudmi, na primer se obišečejo, gredo skupaj na izlet ali na večerjo in podobno. Kdo so ljudje, s katerimi se običajno družite?* je služilo za nabor članov podomrežja družjenja. Na osnovi tega generatorja imen so anketiranci navedli osebe in vrsto odnosa z njimi.

Slika 5: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru družjenja.

V primeru družjenja imajo osebe z gibalnimi težavami (4,04) v povprečju nekoliko manjše omrežje kot celotna populacija (4,30). Slovenci se ponavadi družijo s tremi ali štirimi ljudmi, kar velja tudi za specifično skupino ljudi – ljudi z gibalno omejenostjo.

Tabela 6: Odstotek članov omrežja, s katerimi se osebe z gibalnimi težavami družijo.

ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK
partner	4,5	otrok	15,8	sočlan	0,3	znanec	2,3
starši	1,2	drug sorodnik	19,4	sosed	9,4	svetovalec	0,0
brat, sestra	9,4	sodelavec	5,3	prijatelj	31,0	drugo	1,2

Pri družjenju se pri osebah z gibalnimi težavami kot močan vir opore izkažejo prijatelji, drugi sorodniki in otroci. V primerjavi s celotno populacijo ne prihaja do večjih razlik. Razvidno je le, da imajo v primeru, ko gre za osebe z omejeno mobilnostjo, otroci večji pomen pri tovrstni opori kot pa v celotni populaciji. Seveda pa je potrebno upoštevati tudi podatek, da so osebe z gibalnimi težavami v največji meri (84%) starejše od 45 let in je zanje potemtakem bolj verjetno, da so že starši in imajo otroke.

Pri osebah z gibalnimi težavami se zdi smotrno raziskati tudi strukturo njihovega socialnega omrežja glede na geografsko oddaljenost članov omrežja, ki jih navajajo. Zastavljeno vprašanje se je glasilo: »Približno kako daleč od vas prebiva ta oseba? Prosimo ocenite, koliko časa bi potrebovali, da bi prišli do te osebe, če bi se na primer peljali z avtomobilom.«

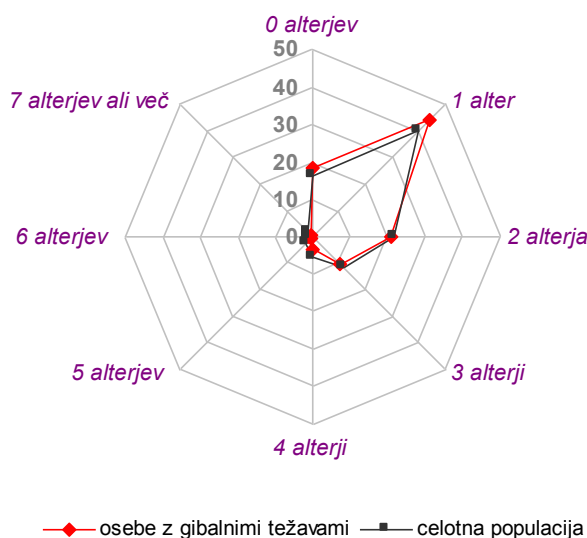
Tabela 7: Geografska oddaljenost članov omrežja druženja od osebe z gibalnimi težavami

	odstotek
<i>stanuje v istem gospodinjstvu</i>	4,3
<i>15 minut ali manj</i>	52,8
<i>15 do 30 minut</i>	19,3
<i>30 do 60 minut</i>	10,7
<i>1 ura ali več</i>	12,8

Več kot polovica članov podomrežja druženja živi relativno blizu (15 minut ali manj vožnje z avtomobilom) oseb z gibalnimi težavami. Najmanj oseb (4,3%), s katerimi se mobilno omejene osebe najpogosteje družijo, živi z njimi v istem gospodinjstvu.

5.4. MANJŠA MATERIALNA OPORA

Vprašanje *Včasih si ljudje od drugih ljudi sposodijo kakšno stvar, na primer kakšno orodje, ali prosijo za pomoč pri manjših hišnih opravilih (npr. lažjih gospodinjskih opravilih). Kdo so ljudje, ki jih običajno prosite za to vrsto pomoči?* je bilo zastavljeno z namenom pridobiti tiste člane omrežja anketirancev, ki nudijo manjšo materialno podporo. Anketiranci so navedli osebe in tudi vrsto odnosa z njimi.

Slika 6: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja manjše materialne opore.

V primeru manjše materialne opore ni večjih razlik, je pa povprečna velikost tega podomrežja pri osebah z gibalnimi težavami nekoliko manjša v primerjavi s celotno populacijo. Povprečna velikost tega podomrežja pri mobilno omejenih osebah znaša 1,49, pri celotni populaciji pa 1,72. Po manjšo materialno pomoč se anketiranci večinoma obračajo k eni osebi.

Tabela 8: Odstotek članov omrežja, ki nudijo manjšo materialno oporo¹⁰.

ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK
partner	4,7	otrok	15,5	sočlan	0,0	znanec	1,9
starši	2,7	drug sorodnik	14,7	sosed	24,5	svetovalec	0,0
brat, sestra	8,6	sodelavec	2,4	prijatelj	23,5	drugo	1,5

¹⁰ »V kakšni vrsti odnosa ste s to osebo (na primer prijatelj, brat, sestra, sodelavec itd.)? Če je vaš odnos s to osebo mogoče opisati na več načinov, lahko imenujete več teh vrst odnosa (na primer ista oseba je lahko hkrati sodelavec in prijatelj)?« Pri izračunu odstotkov smo upoštevali le prvo navedbo opisa odnosa anketiranca z alterjem.

Podobno kot pri druženju imajo tudi v tem primeru veliko vlogo pri opori prijatelji, drugi sordniki in otroci, vendar pa pri manjši materialni opori največji delež predstavljajo sosedge. Tu je tudi opazna razlika v primerjavi s celotno populacijo, kjer so glavni vir te opore prijatelji in šele nato sosedge. Na tem mestu gre za preobrat, saj je očitno, da so sosedge večja opora ljudem v primeru, ko le-tem ni omogočeno, da bi sami postorili manjša materialna opravila. Tudi otroci se izkažejo v takem primeru za bolj močan vir opore kot pri celotni populaciji.

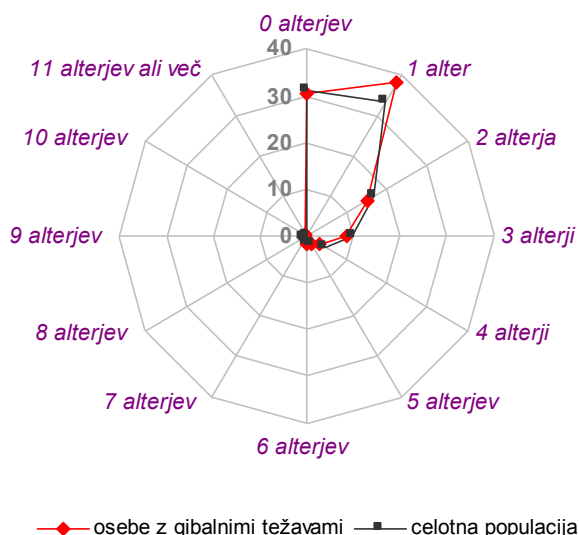
Tabela 9: Geografska oddaljenost članov omrežja manjše materialne opore od osebe z gibalnimi težavami

	odstotek
<i>stanuje v istem gospodinjstvu</i>	7,2
<i>15 minut ali manj</i>	52,0
<i>15 do 30 minut</i>	17,2
<i>30 do 60 minut</i>	10,4
<i>1 ura ali več</i>	13,2

Podobno kot pri opori v primeru druženja, se tudi pri manjši materialni opori izkaže, da dobra polovica (52%) oseb, ki jih anketiranci navajajo živi 15 minut ali manj vožnje z avtomobilom stran od njih. Tokrat nekoliko več (7,2%) članov omrežja stanuje v istem gospodinjstvu z osebo, ki ima težave z gibanjem.

5.5. VEČJA MATERIALNA OPORA

Uporabiljen je bil naslednji generator imen: *Poskusite se spomniti zadnjega večjega opravila v ali okoli hiše ali stanovanja (npr. gradnje hiše, prenove hiše ali stanovanja, večjih del na vrtu). Na katere osebe ste se takrat obrnili po pomoč?. Na ta način se je oblikovalo podomrežje nudenja večje materialne opore.*

Slika 7: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja večje materialne opore.

Povprečna velikost podomrežja večje materialne opore je pri osebah z mobilno omejenostjo (1,39) nekoliko manjša kot pri celotni populaciji (1,43). Najpogosteje ljudje v takem primeru navajajo po eno osebo, veliko pa tudi nobene.

Tabela 10: Odstotek članov omrežja, ki nudi določeno dimenzijo opore¹¹.

ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK
partner	9,1	otrok	21,6	sočlan	0,1	znanec	3,9
starši	3,3	drug sorodnik	17,4	sosed	11,8	svetovalec	0,0
brat, sestra	9,0	sodelavec	1,5	prijatelj	21,5	drugo	0,7

Pri večji materialni opori so glavni vir opore otroci, kar precej odstopa od ugotovitev pri celotni populaciji. Pojavlja se še ena razlika, in sicer imajo v celotni populaciji pri večji materialni opori precej pomembno vlogo starši. V tem primeru, se pravi, ko govorimo o

¹¹ »V kakšni vrsti odnosa ste s to osebo (na primer prijatelj, brat, sestra, sodelavec itd.)? Če je vaš odnos s to osebo mogoče opisati na več načinov, lahko imenujete več teh vrst odnosa (na primer ista oseba je lahko hkrati sodelavec in prijatelj)?« Pri izračunu odstotkov smo upoštevali le prvo navedbo opisa odnosa anketiranca z alterjem.

osebah z gibalnimi težavami, pa starši ne igrajo posebne vloge. Razlog je najbrž v tem, da so osebe z gibalnimi težavami pretežno starejše od 45 let, kar lahko pomeni, da obstaja večja verjetnost da imajo otroke ter da so njihovi starši že zelo stari oziroma ne živijo več.

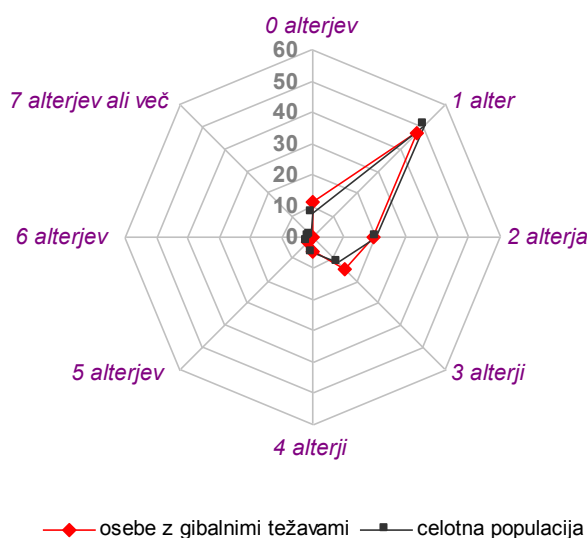
Tabela 11: Geografska oddaljenost članov omrežja večje materialne opore od osebe z gibalnimi težavami

	odstotek
<i>stanuje v istem gospodinjstvu</i>	8,0
<i>15 minut ali manj</i>	56,9
<i>15 do 30 minut</i>	15,9
<i>30 do 60 minut</i>	10,8
<i>1 ura ali več</i>	8,4

Več kot polovica (56,9%) članov podomrežja večje materialne opore živi dokaj blizu anketirancev. Zelo malo pa jih živi v istem gospodinjstvu (8,0%), prav tako nizek je odstotek tistih alterjev, ki so od oseb z gibalnimi težavami oddaljeni 1 uro ali več vožnje z avtomobilom (8,4%).

5.6. EMOCIONALNA OPORA

Zastavljeno vprašanje *Včasih se ljudje o pomembnih osebnih stvareh pogovorijo z drugimi ljudmi, na primer, kadar se s kom sprejo, imajo težave na delovnem mestu in podobno. S kom se običajno pogovarjate o osebnih stvareh, ki so za vas pomembne?*, je služilo generiranju članov podomrežja nudenja emocionalne opore anketiranim osebam.

Slika 8: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja emocionalne opore

Bistvenih razlik pri tej opori med osebami z gibalnimi težavami v primerjavi s celotno populacijo ni moč ugotoviti. Emocionalno oporo ponavadi nudi ena oseba.

Tabela 12: Odstotek članov omrežja, ki nudi emocionalno oporo¹²

ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK
partner	22,0	otrok	22,5	sočlan	0,0	znanec	1,1
starši	2,0	drug sorodnik	9,0	sosed	7,7	svetovalec	0,2
brat, sestra	8,0	sodelavec	4,7	prijatelj	22,0	drugo	0,7

V primeru emocionalne opore so za osebe z gibalnimi težavami izredno pomembni trije viri opore, in sicer skoraj enako verjetno. To so otroci, partner in prijatelji. Tako kot pri že prej obravnavanih tipih socialne opore, tudi pri emocionalni opori opažamo, da imajo otroci v primerjavi s celotno populacijo v tem primeru dosti bolj pomembno vlogo.

¹² »V kakšni vrsti odnosa ste s to osebo (na primer prijatelj, brat, sestra, sodelavec itd.)? Če je vaš odnos s to osebo mogoče opisati na več načinov, lahko imenujete več teh vrst odnosa (na primer ista oseba je lahko hkrati sodelavec in prijatelj)?« Pri izračunu odstotkov smo upoštevali le prvo navedbo opisa odnosa anketiranca z alterjem.

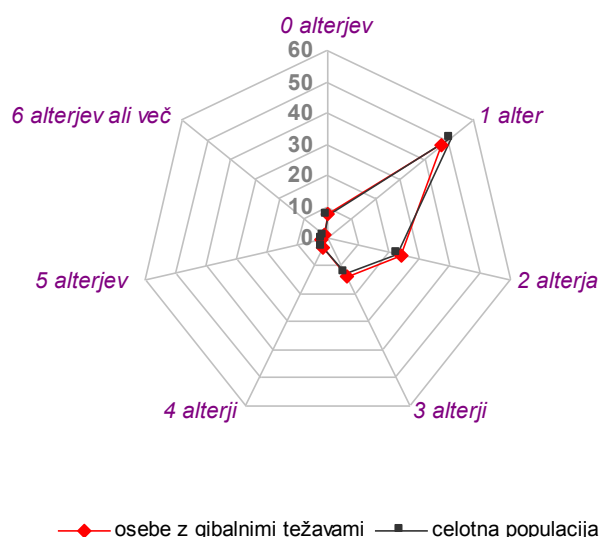
Tabela 13: Geografska oddaljenost članov omrežja emocionalne opore od osebe z gibalnimi težavami

	odstotek
<i>stanuje v istem gospodinjstvu</i>	7,2
<i>15 minut ali manj</i>	52,0
<i>15 do 30 minut</i>	17,2
<i>30 do 60 minut</i>	10,4
<i>1 ura ali več</i>	13,2

Osebe, ki anketirancem z gibalnimi težavami nudijo emocionalno oporo živijo v največji meri (52%) relativno blizu, to pomeni 15 minut ali manj vožnje z avtomobilom. Več kot uro vožnje, je oddaljenih le 13,2% članov podomrežja emocionalne opore.

5.7. OPORA V PRIMERU BOLEZNI

Z naslednjim zastavljenim vprašanjem, *Recimo, da se vas loti hujša bolezen ali ste na splošno oslabei in ne morete zapustiti stanovanja, da bi šli na primer po nakupih v trgovino ali po zdravila v lekarno. Na koga se običajno obrnete po to vrsto pomoči?*, je bilo sestavljeno podomrežje opore v primeru bolezni.

Slika 9: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja opore ob bolezni.

Pri opori v primeru bolezni med obema populacijama ne prihaja do večjih razlik. Najpogosteje, približno polovica anketirancev, navaja eno osebo na katero se obrne po pomoč v primeru hujše bolezni. Pri celotni populaciji (1,66) je v primerjavi z osebami z gibalnimi težavami (1,71) povprečna velikost tega omrežja nekoliko manjša.

Tabela 14: Odstotek članov omrežja, ki nudi oporo v primeru bolezni¹³.

ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK
partner	22,7	otrok	35,1	sočlan	0,1	znanec	0,2
starši	3,3	drug sorodnik	12,0	sosed	8,6	svetovalec	0,0
brat, sestra	5,9	sodelavec	0,4	prijatelj	10,9	drugo	0,8

Najmočnejši vir opore v primeru bolezni predstavljajo osebami z gibalnimi težavami njihovi otroci, sledijo partner ter drugi sorodniki. Če te ugotovitve primerjamo z ugotovitvami iz

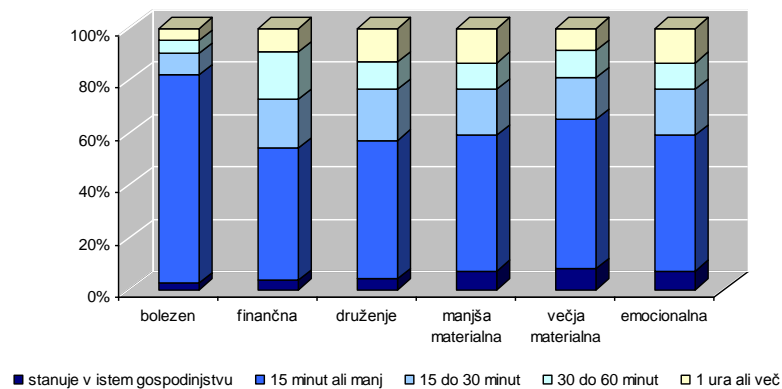
¹³ »V kakšni vrsti odnosa ste s to osebo (na primer prijatelj, brat, sestra, sodelavec itd.)? Če je vaš odnos s to osebo mogoče opisati na več načinov, lahko imenujete več teh vrst odnosa (na primer ista oseba je lahko hkrati sodelavec in prijatelj)?« Pri izračunu odstotkov smo upoštevali le prvo navedbo opisa odnosa anketiranca z alterjem.

celotne populacije, ponovno opazimo, da nudijo otroci osebam z gibalnimi težavami precej več opore v primeru bolezni kot pa otroci osebam iz celotne populacije.

Tabela 15: Geografska oddaljenost članov omrežja opore v primeru bolezni od osebe z gibalnimi težavami

	odstotek
<i>stanuje v istem gospodinjstvu</i>	2,5
<i>15 minut ali manj</i>	79,3
<i>15 do 30 minut</i>	8,5
<i>30 do 60 minut</i>	4,8
<i>1 ura ali več</i>	4,7

Opora v primeru bolezni ali splošne oslabeledosti se od preostalih obravnavanih socialnih opor nekoliko razlikuje. Opora v primeru bolezni je za tovrstno populacijo, osebe z gibalnimi težavami, še posebej specifična.

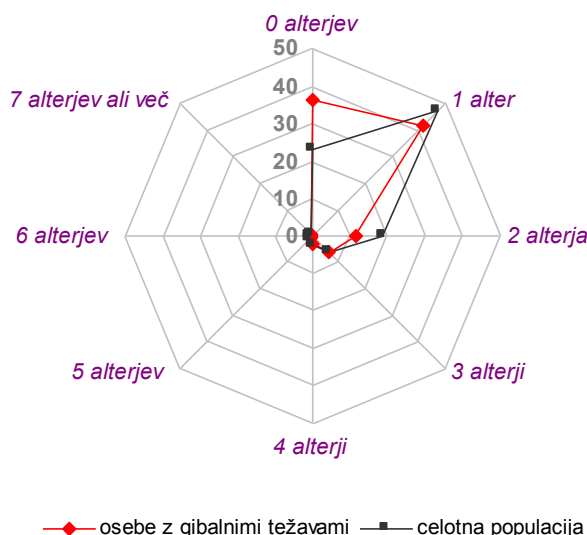

Slika 10: Primerjava geografske oddaljenosti članov posameznih podomrežij socialne opore

Osebe z mobilnimi težavami navajajo največ članov omrežja na katere se lahko obrnejo po oporo v primeru bolezni, ki so od njih oddaljeni največ 15 minut vožnje z avtomobilom. Ta odstotek (79,3%) je precej višji kot pri ostalih socialnih oporah, ki jih v tem poročilu obravnavamo.

5.8. FINANČNA OPORA

Recimo, da bi se znašli v situaciji, ko bi potrebovali večjo vsoto denarja, ki pa je sami trenutno ne bi imeli na razpolago, na primer pet povprečnih mesečnih plač (približno 500.000 tolarjev). Na koga bi se obrnili, da vam posodi denar (na osebo in ne na institucijo, npr. banko)? Z navedenim vprašanjem skušamo zgenerirati podomrežje nudenja finančne pomoči.

Slika 11: Odstotek oseb z gibalnimi težavami, ki so navedli določeno število članov omrežja v primeru nudenja finančne opore.

V povprečju imajo anketiranci iz celotne populacije (1,28) nekoliko večje podomrežje finančne opore kot pa osebe z gibalnimi težavami (1,05). Iz zgornje slike (Slika 11) vidimo, da je pri osebah z mobilnimi težavami precej večji odstotek tistih, ki niso navedli nikogar, na katerega se ponavadi obrnejo po finančno pomoč. Največkrat pa navajajo eno osebo.

Tabela 16: Odstotek članov omrežja, ki nudi finančno oporo¹⁴.

ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK	ČLAN OMREŽJA	ODSTOTEK
partner	3,1	otrok	22,3	sočlan	0,2	znanec	1,0
starši	7,5	drug sorodnik	10,7	sosed	6,9	svetovalec	0,2
brat, sestra	15,2	sodelavec	4,0	prijatelj	28,2	drugo	0,8

Pri celotni populaciji se veliko oseb po finančno oporo obrača na svoje starše, pri osebah z gibalnimi težavami pa vidimo, da tak vir opore predstavlja prijatelji in otroci. Na tak

¹⁴ »V kakšni vrsti odnosa ste s to osebo (na primer prijatelj, brat, sestra, sodelavec itd.)? Če je vaš odnos s to osebo mogoče opisati na več načinov, lahko imenujete več teh vrst odnosa (na primer ista oseba je lahko hkrati sodelavec in prijatelj)?« Pri izračunu odstotkov smo upoštevali le prvo navedbo opisa odnosa anketiranca z alterjem.

preobrat lahko vpliva tudi povprečna starost obeh populacij, ki je v primeru oseb z gibalnimi težavami v povprečju približno za 15 let višja kot pri celotni populaciji.

Tabela 17: Geografska oddaljenost članov omrežja finančne opore od osebe z gibalnimi težavami

	odstotek
<i>stanuje v istem gospodinjstvu</i>	3,5
<i>15 minut ali manj</i>	50,7
<i>15 do 30 minut</i>	18,4
<i>30 do 60 minut</i>	9,1
<i>1 ura ali več</i>	18,1

Osebe z gibalnimi težavami se po finančno oporo v največji meri obrnejo na osebe, ki živijo dokaj blizu njih (15 minut ali manj vožnje z avtomobilom). Skoraj petina članov tega podomrežja pa je oddaljena eno uro ali več.

6. SKLEP

V Sloveniji ima 10% prebivalcev pri vsakodnevnih opravilih težave z gibanjem, zato je smotrno to posebno družbeno skupino prebivalcev podrobneje proučiti. Predvidevamo, da je to potencialno ranljiva družbena skupina, in sicer v smislu prikrajšanosti za določene življenjsko pomembne vire.

Težave pri gibanju ima približno 15% več žensk kot moških in je predvsem značilnost starejših ljudi, saj je tretjina le teh starejših od 64 let, nekaj več kot četrtnina pa je stara 45 do 54 let.

Gibalno omejene osebe so z neformalno socialno oporo precej zadovoljne, še posebej v primeru, kadar potrebujejo oporo ob bolezni. Vendar je zadovoljstvo s tovrstno oporo manjše kot pri celotni populaciji, kar lahko pomeni, da osebe, ki imajo težave z gibanjem, ne prejmejo dovolj (kvalitetne/profesionalne) pomoči ob njihovi bolezni oziroma, da je za tovrstno oporo pri tej družbeni skupini primernejša organizirana oblika pomoči. Res je, da se v primerjavi s celotno populacijo, gibalno omejene osebe v večji meri poslužujejo formalnih virov opore v primeru bolezni, vendar je ta delež v Sloveniji še vedno relativno nizek. Slovenci se še vedno najraje po pomoč in oporo v primeru bolezni ali splošne oslabeledosti obrnemo k svojim najbližjim.

V povprečju imajo gibalno omejene osebe v svojem socialnem omrežju po šest oseb, katere jim nudijo in zagotavljajo pomoč pri različnih vsakdanjih težavah in stiskah. Razlike v primerjavi s celotno populacijo se izkažejo pri manjši materialni in emocionalni opori, saj je povprečna velikost omenjenih podomrežij manjša kot v celotni populaciji. Nasprotno pa je mogoče zaznati pri opori v primeru bolezni. Osebe z gibalnimi težavami imajo, namreč, v tem primeru nekoliko večje podomrežje kot pa celotna populacija prebivalcev Slovenije.

Podobno kot pri celotni populaciji predstavljajo pomemben vir opore prijatelji. Še posebej je to značilno za druženje in manjšo materialno ter finančno oporo, kjer so pogosti viri tudi otroci in drugi sorodniki. Vendar se pri manjši materialni opori gibalno omejenih oseb kot najpomembnejši vir izkažejo sosede. Sosedje tako postanejo večja opora ljudem v primeru, ko le tem ni omogočeno, da bi sami postorili manjša materialna opravila. Odstopanja od ugotovitev na celotni populaciji se pojavijo tudi pri večji materialni opori, saj le to gibalno omejenim osebam v največji meri nudijo otroci, pri celotni populaciji pa precejšnjo vlogo zavzemajo tudi starši. Razlog je mogoče iskati v tem, da so gibalno omejeni predvsem starejši ljudje. V primeru, ko osebe z gibalnimi težavami potrebujejo nekoga za pogovor o pomembnih stvareh, se obrnejo bodisi na otroka, partnerja ali prijatelja, v primeru bolezni pa na otroka in partnerja.

Običajno osebe, ki jih gibalno omejeni navajajo za različne oblike socialne opore, živijo relativno blizu njih, to pomeni do 15 minut vožnje z avtomobilom. Od preostalih socialnih opor se glede geografske oddaljenosti članov omrežja razlikuje le opora v primeru bolezni, ki je, vsekakor, za gibalno omejene osebe še posebej specifična. Velika večina oseb, ki gibalno omejenim nudijo pomoč ob bolezni ali splošni oslabeledosti, je od njih oddaljena največ 15 minut vožnje z avtomobilom. Odstotek takih oseb je približno za 20% višji kot pri preostalih socialnih oporah.

LITERATURA

Kogovšek, T., Ferligoj, A. (2000): Socialna omrežja Ljubljančanov: izdelava strokovnih podlag za oblikovanje strategij socialne opore različnim segmentom prebivalstva. Sklepno poročilo. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.

Kogovšek, T. (2001): Ocenjevanje zanesljivosti in veljavnosti merjenja značilnosti egocentričnih socialnih omrežij. Doktorska disertacija. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.

Dremelj, P. (2002): Socialne opore prebivalcev Slovenije. Končno poročilo. Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. Ljubljana.

Ferligoj, A., Kogovšek, T., Hlebec, V. (2002): Omrežja socialne opore Ljubljančanov kot socialni kapital. Letno poročilo. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.

Ferligoj, A. (1995): Osnove statistike na prosojnicah. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.